

รายงานสรุปผลการจัดกิจกรรม “เสวนาการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน
ในระดับอุดมศึกษาและงานวิจัย”

วันจันทร์ที่ 15 กรกฎาคม 2562 ณ ห้องประชุมชั้น 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ตึกใหม่ ชั้น 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ตามที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้จัดกิจกรรม “เสวนาการจัดการความรู้เพื่อพัฒนา
คุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและงานวิจัย” เมื่อวันจันทร์ที่ 15 กรกฎาคม 2562
ณ ห้องประชุมชั้น 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ตึกใหม่ ชั้น 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
โดยมีวิทยากรจากภายนอกมหาวิทยาลัยจำนวน 4 ท่าน ได้แก่

1. รศ. ดร.สุวัฒน์ นิเมสังคนันท์

ตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดี ดูแลงานประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานหลักสูตร
การจัดการความรู้ ความเสี่ยง และควบคุมภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

2. ผศ. ดร.รสริน ดิษฐบรรจง

ตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ และประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

3. อาจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม ผลพานิช

ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริหารวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

4. อาจารย์พิมพ์ภา เพ็งนาเรนทร์

ตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏธนบุรี

ทั้ง 4 ท่าน ได้เป็นวิทยากรร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา
และงานวิจัย เพื่อให้คณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ
ในการพัฒนาคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและงานวิจัย ให้ได้แนวปฏิบัติที่ดี
(good practice) ในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ฝ่ายงานวิชาการ จึงได้รวบรวมองค์ความรู้เพื่อให้คณาจารย์
นำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning

Active Learning เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้
ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต
หลักการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลาย
มาใช้ออกแบบแผนการสอนและกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน Active Learning จึงถือเป็นการจัดการเรียนการสอนประเภทหนึ่ง
ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริม student
engagement, enhance relevance, and improve motivation ของผู้เรียน

หลักสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning คือ การส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียน
มีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้วยเทคนิคหรือกิจกรรมต่างๆ ผู้สอนมีบทบาท
อำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้
อย่างมีความหมาย (Meaningful Learning)

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมีดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรมเหมาะกับรายวิชาที่เน้นปฏิบัติ หรือเน้นการฝึกทักษะ สามารถใช้จัดการเรียนการสอนได้ทั้งเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล หลักการสอนคือ ผู้สอนวางแผนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จำเป็นต่อการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด อภิปราย สิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์ ตัวอย่างเทคนิคการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ เทคนิคการสาธิต และเทคนิคเน้นการฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนดังนี้

1.1 เทคนิคการสอนแบบการสาธิต ผู้สอนวางแผนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งสัดส่วนเวลาสำหรับการบรรยายเนื้อหาและการสาธิต พร้อมกับคัดเลือกวิธีการที่จะลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่มจะต้องมีการวางโครงสร้างการทำงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่ และมีการสลับหมุนเวียนกันทุกครั้ง จากนั้นดำเนินการบรรยายเนื้อหาและสาธิต โดยขณะสาธิตจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามผู้สอนแนะนำเทคนิคปลุกย่อย จากนั้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยสังเกตพร้อมทั้งให้คำแนะนำ ในจุดที่บกพร่องเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย สรุปผลสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

1.2 เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติผู้สอนวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะ เช่น การฝึกทักษะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะซ้ำ ๆ อาจเป็นในลักษณะใช้โปรแกรมช่วยสอน สำหรับการฝึก โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

2. การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจากเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการศึกษาค้นคว้าปัญหาที่สมมุติขึ้นจากความจริง แล้วผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเสนอวิธีแก้ปัญหา หลักของการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานคือการเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับเนื้อหาการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม วิเคราะห์ วางแผน กำหนดวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนขณะลงมือแก้ปัญหา สุดท้ายเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ปัญหาผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้จากการลงมือแก้ปัญหา

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) เป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิดต่อเนื่องจากความคิดเดิม พิจารณาแยกแยะอย่างรอบด้าน ด้วยให้เหตุผลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มี จนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจประเมินหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ โดยการสอนที่เน้นกระบวนการคิดของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอนดังนี้

การสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เป็นหัวใจสำคัญของการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเริ่มจากผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนเกิดคำถามหรือตั้งคำถาม จากนั้นผู้สอนโน้มน้าว สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนขยายความคิดและเชื่อมโยงองค์ความรู้ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายในชั้นเรียน โดยผู้สอนมีบทบาทช่วยชี้แนะและสรุปความคิดตามหลักการ สุดท้ายให้ผู้เรียนพัฒนาชิ้นงาน หรือทำแบบฝึกหัด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้

4. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning)

เป็นแนวคิดที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม รูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาระบบเปิด ที่บูรณาการทั้งการศึกษา ในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ทุกคนมีสิทธิ เพื่อที่จะให้ความเห็น หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นการเพิ่มความสำคัญของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น สถาบันศาสนาและสถาบันสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ต้องหันมาให้ความสำคัญกับเยาวชนและบุตรหลาน โดยร่วมกันปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มารยาท ประเพณีและวัฒนธรรมภายในครอบครัวและชุมชน โดยรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เป็นฐานรากของสังคม

2. เทคนิคการเขียนผลงานวิชาการ

2.1 การวางแผนการเขียนผลงาน มีข้อควรปฏิบัติดังนี้

1. ให้อ่างอิงเป้าหมาย คือ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานให้ดีที่สุด เพื่อให้ผลงานออกมาดี และมีประโยชน์
2. ควรวางแผนในการขอตำแหน่งทางวิชาการไปตลอดเส้นทาง ทั้ง ผศ.และ รศ. ซึ่งต้องสอดคล้องกับวิชาที่สอน ตัวอย่างเช่น สอนอยู่ 2 วิชา วิชาหนึ่ง (ที่ควรจะไปขอ รศ.) เขียนตำราเพื่อขอ ผศ.ไปแล้ว กล่าวคือ เขียนตำราที่ยากในการขอ ผศ. ไปแล้ว เวลาขอ รศ.ก็ไม่มีตำราที่ยากกว่าหรือลึกซึ้งกว่า ให้เขียนแล้ว ต้องคิดใหม่ เสียเวลา
3. ศึกษาเกณฑ์ เงื่อนไข และผลงานทางวิชาการที่ต้องใช้ในการขอตำแหน่งทางวิชาการ รวมทั้ง ศึกษา course outline ซึ่งตำราต้องเขียนให้สอดคล้องกับ outline
4. การวางแผนงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ให้เริ่มต้นผลิตผลงานที่ต่างจากผู้อื่น โดยเลือกหัวข้อที่แตกต่าง เขียนในเชิง implication โดยพิจารณาว่าจะนำไปใช้กับกลุ่มใด หลายท่านเริ่มสร้างผลงานวิชาการ โดยเริ่มจากการทำตำราก่อน แล้วจึงผลิตผลงานวิจัย มีบางท่านเริ่มต้นจากงานวิจัยก่อนแล้ว จึงทำตำรา ทั้งนี้ขึ้นกับสถานการณ์หรือโอกาสของแต่ละท่าน

2.2 เทคนิคการเขียนตำรา ควรพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องศึกษาและอ่านจากตัวอย่างตำราที่ดีจำนวนมาก เช่น ตำราจากต่างประเทศ ศึกษา รูปแบบการเขียน เช่น คำนำ index ด้านท้ายเล่ม จะทำให้ตำราดูดีมีมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่ตำราต่างประเทศจะมีดัชนีคำ
2. ประสบการณ์จากการสอนมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เขียนสามารถกำหนดการเขียนได้ เช่น เรื่องใดที่พบว่านักศึกษาไม่ค่อยเข้าใจ การเขียนต้องขยายเรื่องนั้นให้มากขึ้น และต้องเขียนให้เหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน
3. การเขียนคำนำ ควรเขียนให้เห็นความเป็นมาเป็นไปของตำรา รวมทั้งแรงบันดาลใจ สามารถเขียนได้หลายหน้าแต่ต้องมีเนื้อหาสาระ ไม่เป็นน้ำท่วมทุ่ง
4. การเขียนตำราในแต่ละบทควรมีวัตถุประสงค์ช่วงต้นบท และควรมีบทสรุปตอนท้ายบท
5. ผลงานของนักศึกษาซึ่งได้จากการเรียนการสอนในวิชา ผู้เขียนสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในตำราได้ และต้องอ้างอิงที่มาด้วย
6. การเสริมเนื้อหาเพื่อทำให้ตำราน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น การใส่รูปภาพ แผนผัง ตาราง แผนภูมิต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน โดยศึกษาจากการอ่านตำราของผู้อื่น และออกแบบให้สวยงาม สำคัญมาก คือ การนำข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ มาใช้ ต้องเขียนอ้างอิงด้วย

7. การหา reader ช่วยอ่านตำรา เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เขียนได้นำตำราไปปรับปรุงให้ดีขึ้น ยิ่งอ่านมากคนยิ่งดี ผู้เขียนต้องยอมลงทุนในส่วนนี้บ้าง แม้แต่นักศึกษาก็ควรให้ช่วยงานเพราะเป็นผู้ใช้ตำราโดยตรง

8. การใช้คำในการเขียนตำราต้องระวังเรื่องการใช้คำให้คงเส้นคงวา (consistency) ตลอดทั้งเล่ม เนื่องจากการทำตำราต้องใช้เวลานาน อาจทำให้คำที่ใช้ไม่เหมือนเดิมได้ จำเป็นต้องหมั่นทบทวนเพื่อความเดิมอยู่เสมอ

9. การเขียนตำราต้องวางแผนให้มีการเผื่อเวลาสำหรับให้ผู้อื่น รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิช่วยอ่านให้

10. การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเขียนตำราให้สะดวกขึ้น เช่นในโปรแกรม word จะมี function ที่ชื่อว่า navigation ซึ่งช่วยสร้างสารบัญให้อัตโนมัติ รวมทั้งสารบัญรูปภาพ และสารบัญตาราง และยังช่วยสร้าง คำสำคัญ (Index) ในท้ายเล่มได้ด้วย โปรแกรม visio เป็นโปรแกรมที่ช่วยในการทำรูปภาพ และโปรแกรม Endnote ใช้สำหรับการทำบรรณานุกรมด้านท้ายเล่ม

3. เทคนิคการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย

การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนมีวิธีการที่สำคัญดังนี้

1. ลักษณะของข้อเสนอโครงการวิจัย

มีความเป็นวิชาการที่แสดงถึงภูมิรู้ของผู้เสนอโครงการวิจัยว่าเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาสาระและสะท้อนความรู้เกี่ยวกับการวิจัยว่าได้ศึกษาค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรมเป็นอย่างดี

2. การตั้งชื่อหัวข้อวิจัย

น่าสนใจ ทันสมัย และเป็นประโยชน์ โดยพิจารณาจากผลการวิจัยว่า องค์ความรู้ที่ได้เป็นองค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์ และนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสังคม หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมได้

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เขียนให้ชัดเจน กระชับ รัดกุม และสอดคล้องกับหัวข้อวิจัย ถ้าเขียนชัดเจนจะทำให้มองเห็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยได้ง่ายขึ้น

4. การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นส่วนชี้้นำให้ผู้อ่านเข้าสู่หัวข้อปัญหาการวิจัยกล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยเรื่องนี้ ควรเขียนเริ่มต้นด้วยการนำเข้าสู่ปัญหาการวิจัย อธิบายที่มาของปัญหาการวิจัย โดยระบุปัญหาที่เกิดขึ้นและควรอ้างอิงหลักฐานที่มาของปัญหา เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

5. การตั้งสมมติฐานของการวิจัย

เป็นการคาดคะเนคำตอบที่เป็นองค์ความรู้ซึ่งจะได้จากการวิจัยไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผล

6. การเขียนนิยามศัพท์

เป็นการเขียนให้ความหมายคำหรือประโยคที่ผู้วิจัยต้องการสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน

7. การเขียนทบทวนวรรณกรรม (เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

เป็นการเขียนรวบรวมและเรียบเรียงเกี่ยวกับประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำวิจัย เช่น ผลงานวิจัย บทความ เอกสารทางวิชาการ ตำรา หนังสือ เพื่อศึกษาประเด็น แนวคิด ระเบียบวิธี

วิจัย ข้อสรุป ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัยหรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา คุณภาพของงานวิจัย รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมทางวิชาการของผู้วิจัย

4. การเชื่อมโยงงานวิจัยสู่การเรียนการสอน

ขั้นตอนการบูรณาการงานวิจัยเข้ากับการเรียนการสอน ดำเนินการได้ดังนี้

1. นำขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยระบุในแผนการสอน โดยให้ระบุกิจกรรมที่เป็นตอนใน มคอ.3 (หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล)

2. นำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยมาบูรณาการกับรายวิชาที่มีเนื้อหาสอดคล้อง โดยมีแนวทางการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณารายวิชาที่สอดคล้องกับองค์ความรู้จากงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ระบุกิจกรรมการบูรณาการใน มคอ.3 (หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล)

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการบูรณาการด้านการเรียนการสอนกับงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 วัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

3. การบูรณาการรายวิชาที่สอดคล้องกับองค์ความรู้ของงานวิจัยและฝึกปฏิบัติให้นักศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พิจารณารายวิชาที่สอดคล้องกับองค์ความรู้จากงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ระบุกิจกรรมการบูรณาการใน มคอ.3 (หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล)

ขั้นตอนที่ 3 ให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติจริงจนถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นได้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดให้นักศึกษามีส่วนร่วมในงานวิจัยกับอาจารย์และชุมชน เช่น เป็นผู้ช่วยวิจัย

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 5 วัดและประเมินผลการเรียนรู้

XXXXXXXXXXXX